

Termer för matematikundervisning

SVENSKA – ROMANI CHIB LOVARI

Skolverket

Materialet är framtaget i samarbete mellan Skolverket och Nationellt Centrum för Matematikutbildning, NCM.

Irén Horvatne och Kevin Klimes har varit involverade i översättningen.

Grafisk form: AB Typoform.

Skolverket 2021.

Innehåll

Aritmetik

Tal och talsorter	4
Aritmetik	5
Addition och subtraktion	6
Multiplikation	7
Division	8
Bråk	9
Procent	10
Pengar	11

Algebra

Algebra	12
Koordinatsystem och funktioner	13

Statistik

Statistik	14
Diagram	15

Sannolikhet

Sannolikhet	16
Kombinatorik	17

Geometri

Skala och avbildning	18
Mätning	19
Tid	20
Geometri	21
Geometri: polygoner	22
Geometri: vinklar & trianglar	23
Geometri: cirklar	24
Geometri: kroppar	25

Problemlösning

Problemlösning	26
----------------------	----

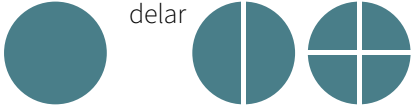
Matematiska verktyg

Matematiska redskap	27
Programmering	28

Termer för matematikundervisning

Tal och talsorter		
tal	numeri	
nummer	numeri	t.ex. könummer, telefonnummer
ordningstal	šorongo numeri	första, andra, tredje ...
siffra	cifra	en symbol som används för att representera tal 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
romerska siffror	romaicka cifri	I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, L, C, D, M
naturliga tal	naturalicka numera	(0), 1, 2, 3, 4 ...
rationella tal	rationalicka numera	alla tal som kan skrivas i bråkform
reella tal	realicka numera	alla tal på den kontinuerliga tallinjen, inklusive irrationella tal som π och $\sqrt{2}$
hela tal, heltal	intregi numera, pherdo numeri	1, 2, 3, 4 ...
positiva tal	pozitivna numera	
negativa tal	negativna numera	
tal i bråkform	numeri andi pahagiforma	t.ex. $\frac{1}{2}$ och $\frac{7}{12}$
positionssystemet	poziciako sistemo	en siffras platsvärde är det värde den får av sin position, t.ex. ental eller tiotal
platsvärde	thanesko kučipe	
ental	jekhalo numeri	385
tiotal	dešalo numeri	385
hundredtal	šelengo numeri	385
tusental	ezerosko numeri	2 385
decimaltal	decimalosko numeri	t.ex. 0,5 och 56,83
decimalkomma	decimaloski raj	decimaler avskiljs med ett kommatecken: 56, 83
tiondelar	dešalenge kotora	56, 83
hundredelar	šelenge kotora	56, 83
jämna tal	paroša numera	2, 4, 6, 8 ...
udda tal	na paroša numera	1, 3, 5, 7 ...
primtal	primerna numera	tal som är delbara endast med sig själva och 1
tiokamrater	e dešeske amala	1 + 9; 2 + 8; 3 + 7; 4 + 6; 5 + 5
ett godtyckligt tal	akar sosko numeri	ett godtyckligt tal är ett tal vilket som helst
kvadratroten	kvadratroski vuna	$\sqrt{4} = 2$ eftersom $2 \cdot 2 = 4$

Termer för matematikundervisning

Aritmetik		
aritmetik	aritmetika	räkning med tal och de fyra räknesätten
räkna ut	ginav avri	finna en lösning
uppräknig	opre ginimo	en, två, tre ...
nedräknig	tele ginimo	tio, nio, åtta, sju, sex, fem, fyra, tre, två, ett
beräkna	avri ginimo	få fram ett numeriskt svar
uppställning	opre šutimo	använda en given algoritm för beräkning
antal	ketji	hur många
stycken	kotora	t.ex. hur många bollar? Svar: 5 stycken
andel	jekh rig	hur stor del av helheten
helhet	intregimo	helhet delar
delar	riga	
avrundning	krujimo	att ange ett tal med mindre noggrannhet
avrunda uppåt	krujar opre	tal som slutar på 5, 6, 7, 8 eller 9 avrundas uppåt
avrunda neråt	krujar tele	tal som slutar på 1, 2, 3 eller 4 avrundas nedåt
ungefär	kade varisar, cirka	t.ex. talet π är ungefär 3, 14
ungefär lika med	cirka ketjij	$\pi \approx 3, 14$
rimlig	čačes	när något är troligt
uppskattning	kade gindij	en kvalificerad gissning
överslagsräknig	kade gindij hodj avela	en beräkning som ger ett ungefärligt svar
likhet	sa kodo	t.ex. $10 = 5 + 5$ och $2 + 3 = 3 + 2$
likhetstecken	sa jehkipesko semno	=
större än	maj baro sar	$80 > 75$
mindre än	maj cigno sar	$75 < 80$
inte lika med	na sa kodo	$\neq$
prioriteringsregler	prioriteroske zakona	anger i vilken ordning operationer utförs
parentes	parentezo	$(24 + 3) \cdot 12$
klammer	kreco parantezo	$\{ \dots \}$
kommutativa lagen	komutativno zakono	t.ex. $2 + 3 = 3 + 2$ och $2 \cdot 3 = 3 \cdot 2$
distributiva lagen	distributivno zakono	t.ex. $4(10 + 9) = 4 \cdot 10 + 4 \cdot 9$

Termer för matematikundervisning

Addition och subtraktion		
addition	adiciovo	plustecken $5 + 3 = 8$
term	termo	
summa	suma	
plustecken	plusosko semno	
addera	de khetane	addera 5 och 3
plus	plus	5 plus 3
lägga till, lägga ihop	te šon paše, te šon khetane	
sammanlagt	sa khetane	när alla termer har adderats
tillsammans	khetane	
båda	sel duj	två stycken
ytterligare	inke	lägga till mer
öka	šhuv pase	göra större, göra så att det blir fler
subtraktion	subtrakciovo	minustecken $8 - 3 = 5$
term	termo	
differens, skillnad	diferentno	
minustecken	minusesko semno	
subtrahera	te subtrahalin	8 subtraherat med 3 är 5 subtrahera 3 från 8 så får du 5
minus	minus	8 minus 3 är like med 5
jämför	šuv khetane	jämför 8 och 3, skillnaden är 5
ta bort, dra ifrån	te len, te len avri	ta bort 3 från 8 så får du 5 kvar
minska	te keren maj cera	göra mindre, göra så att det blir färre
fattas, saknas	naj	
växla	te paruvn	växling av talsorter vid beräkning, t.ex. växla tiotal till ental, eller ental till tiondelar
uppställning i en algoritm	opre tordjarimo ande jekh algoritmo	$\begin{array}{r} 257 \\ + 328 \\ \hline 585 \end{array}$ $\begin{array}{r} 257 \\ - 128 \\ \hline 129 \end{array}$
minnessiffra	seromaski cifra	

Termer för matematikundervisning

Multiplikation		
multiplikation	multiplikaciovo	$5 \cdot 3 = 15$
faktor	faktori	
produkt	produkto	
gångertecken	multiplikaciovosko semno	• eller * eller ×
multiplikator	multiplikatori	$5 \cdot 3 \text{ cm} = 15$ 5 är multiplikator
multiplikand	multiplikando	$5 \cdot 3 \text{ cm} = 15$ 3 cm är multiplikand
multiplicera	te multipliceralin	5 multiplicerat med 3 är lika med 15
gång	te keren multiplikacia	5 gånger 3 är lika med 15
dubblera	dublalin	multiplicera med 2
trefaldiga	multipliceralin e trinesa	multiplicera med 3
multipel	multiplo	15 är en multipel av 3 och 15 är en multipel av 5
multiplikationstabell	multiplikaciovosko tabeli	multiplar av ett visst tal
upprepad addition	maj butivar adiciovo	$5 \cdot 3 = 5 + 5 + 5$
uppställning i en algoritm	opre tordjarimo andek algoritmo	$\begin{array}{r} 13 \\ \cdot 8 \quad 2 \\ \hline 104 \end{array}$
minnessiffra	serimaski cifra	

Termer för matematikundervisning

Division		
division	divisiono	$\frac{18}{2} = 9$ $\frac{\text{täljare}}{\text{nämnare}} = \text{kvot}$ $18/2 = 9$
täljare, dividend	opruno dividendo	
nämnare, divisor	teluno divizori	
kvot	kvoto	
divisionstecken	divizionosko semno	— eller / eller ÷ eller :
kvot	kvoto	kvoten anger det proportionella förhållandet mellan täljare och nämnare (kallas även ratio)
dela med	dividalin	18 delat med 2 är lika med 9
dela i	dividalin ande	18 delat i 2 är lika med 9
delningsdivision, dela lika	te ulaven sa kade, partjako diviziono	18 delat i 2 lika delar 18 genom 2 är lika med 9
innehållsdivision	andimasko diviziono	hur många gånger går 2 i 18?
rest	so ašol	$23/2 = 11$ rest 1
delbar	šaj ulaven	18 är delbart med 2, 3 och 9 23 är inte delbart med 2
största gemensamma delare (SGM)	divizori	9 är största gemensamma delare till 18 och 27, kallas även största gemensamma faktor
faktorisera	faktorizalin	dela upp i faktorer: $18 = 2 \cdot 9$
primtalsuppdelning	primno numerosko opre ulajimo	dela upp i primtalsfaktorer: $18 = 2 \cdot 3 \cdot 3$
kort division	skurto diviziono	$\overset{1}{\cancel{7}}\frac{8}{2} = 39$
liggande stolen	pašindo skamin	$\begin{array}{r} 53,5 \\ 856,0 \overline{)16} \\ -80 \\ \hline 56 \\ -48 \\ \hline 80 \\ -80 \\ \hline 0 \end{array}$

Termer för matematikundervisning

Bråk		
bråk	phaglino	bråkstreck $\rightarrow$ $\frac{4}{5}$ $\frac{\text{täljare}}{\text{nämnare}}$
täljare	opruno numero	
nämnare	teluno numero	
bråkstreck	phaglimoski linija	
del av helhet	kotor anda intrego	en del av cirkeln är färglagd:
del av antal	kotor anda rig	4 är en tredjedel av 12
kvot	kvoto	kvoten anger det proportionella förhållandet mellan täljare och nämnare (kallas även ratio)
stambråk	jekhe numerosko phagimo	bråk med 1 i täljaren, t.ex. $\frac{1}{4}, \frac{1}{8}, \frac{1}{2}$
hel	intrego	$1 = \frac{1}{1}$
halv	dopaš	$\frac{1}{2}$
tredjedelar	trito riga	$\frac{1}{3}, \frac{2}{3}, \frac{3}{3}$
fjärdedelar	štarti riga	$\frac{1}{4}, \frac{2}{4}, \frac{3}{4}, \frac{4}{4}$
kvart = fjärdedel	štar rig	$\frac{1}{4}$
två åttondelar	duj oxtale riga	$\frac{2}{8}$
likvärdiga bråk	sa jekh kuč phaglino	bråk som uttrycker samma kvot: $\frac{2}{4} = \frac{4}{8} = \frac{1}{2}$
liknämninga bråk	sa jekhutno phaglino	bråk med samma nämnare: $\frac{2}{8}, \frac{4}{8}, \frac{7}{8}$
minsta gemensamma nämnare (MGN)	maj cigno sa jekhutno teluno numeri	$\frac{5}{2} + \frac{1}{3}$ minsta gemensamma nämnaren är 6
blandad form	mixelime forma	heltalsdelen skrivs separat: $\frac{12}{7} = 1\frac{5}{7}$
förkorta	skurtjarimo	dividera täljare och nämnare med samma tal $\frac{15}{18} = \frac{15/3}{18/3} = \frac{5}{6}$
förlänga	lungimo	multiplitera täljare och nämnare med samma tal $\frac{5}{6} = \frac{5 \cdot 3}{6 \cdot 3} = \frac{15}{18}$
förenkla	ker maj letko	förkorta bråket så mycket som möjligt
multiplikativ invers, invertera	parujimo o inverzo, invertalin	$\frac{5}{2}$ är invers till $\frac{2}{5}$ när vi inverterar $\frac{1}{2}$ får vi $\frac{2}{1}$

Termer för matematikundervisning

Procent		
procent = hundradel	procento	per hundra, hundradelar, %
en hundradel	jekh kotor anda e šel	$\frac{1}{100} = 0,01$
decimalform och procentform	decimal forma taj procent forma	0,3 = 30 % 0,75 = 75 %
promille	promila	per tusen, tusendelar, ‰
ppm (parts per million)	ppm (parts per million) miliovosko kotor	miljondelar: 0,000001
procentsats	procentosko kotor	
procentenhet	procentosko miteri	
procentuell förändring	procentualno parujimo	exempel: om priser ökar från 500 till 600 kronor sker en procentuell förändring med 20 %: $\frac{\text{delen}}{\text{det hela}} = \frac{100}{500} = 0,20 = 20 \%$
förändringsfaktor	parujimasko fakto	ökning med 20 % ger förändringsfaktor 1,20 minskning med 20 % ger förändringsfaktor 0,80 gammalt värde · förändringsfaktor = nytt värde
ökning	maj but	en ökning är när det blir mer
minskning	maj cera	en minskning är när det blir mindre
andel	kotor	
hälften av det hela	dopaš anda intrego	exempel: hälften av 100 är 50 beräknas med multiplikation: $\frac{1}{2} \cdot 100 = 50$
procentuell fördelning	procentualno opre ulajimo	hur helheten är distribuerad, summeras alltid till 100 %
bruttopris	bruto potjinimo	pris utan avdrag
nettopris	neto potjinimo	pris efter avdrag
ränta	kamato	pengar som betalas till den som lånar ut pengar, räknas oftast i procent
räntesats	kamatosko šutimo	räntesatsen uttrycker storleken på räntan, anges oftast i procent

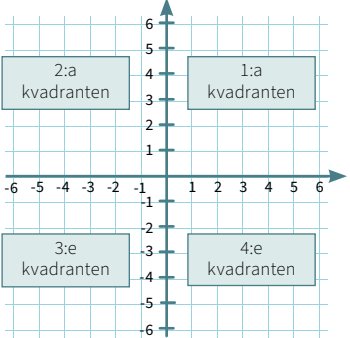
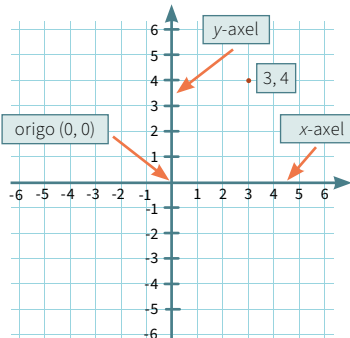
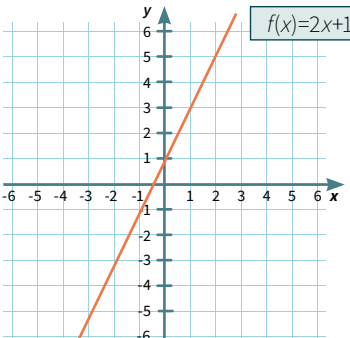
Termer för matematikundervisning

Pengar		
pengar	love	
enkrona	jekh korona	
tjuga	bišengi	
sedel	papirušune love	
mynt	xurde love	
växel	so den palpale love	
kontant	kontanto	
betala	te potjinen	
bankkort, kreditkort	bankoski kartja, unžulimaski kartja	
bankkonto	bankosko kontovo	
debitera	debitalin (te potjinen)	
avgift	potjinimo	
låna	unžule	
skuld	unžulimo	
spara	te šporolin	
handla	te kinkeren	
köpa	te kinen	
sälja	te biknen	
belopp	potjinimo	
kvitto	kvito	
få tillbaka	te den palpale	
pris	cena	
rea, realisation	rea	
rabatt	rabato	
extrapris	specialno potjinimo	
cirkapris	cirka potjinimo	
billig	lezno	billig, billigare, billigast
dyr	kuč	dyr, dyrare, dyrast
avrundning	krujimo	
överslagsräkning	opralginimo	
öre, öresutjämning	te keren maj paše paša korona	

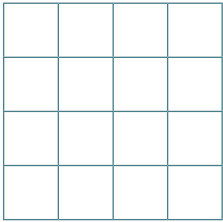
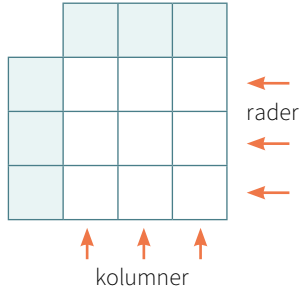
Termer för matematikundervisning

Algebra		
obekant/okänt tal	naj pinžardo/bi pinžarimasko numeri	ett tal vars värde inte är känt
godtyckligt tal	akar sosko numeri	ett tal vilket som helst
variabel	variaciovo	ett tal vars värde kan variera
konstant	stabilno	ett (ibland okänt) tal som inte varierar
parameter	parametro	en variabel som betraktas som konstant just nu
uttryck	sikajimo	
numeriskt uttryck	numerongo sikajimo	t.ex. $5 + 3$
variabeluttryck, algebraiskt uttryck	variacosko sikajimo algebralicko sikajimo	t.ex. $5x + 3$ och $a^2 + b^2$
polynom	polinomia	t.ex. $x^2 + 3x + 7$ och $5x^3 + 3x^2 + 7x - 1$
formel	forma	en likhet som beskriver ett samband, t.ex. formeln för rektangelns area: $A = b \cdot h$
ekvation	ekvaciovo	en likhet som kan innehålla en eller flera obekanta tal: $5x + 3 = 23$ och $a^2 + b^2 = 25$
vänsterled (VL), högerled (HL)	ostungo rig (OR) čači rig (ČR)	uttrycken på ömse sidor om likhetstecknet
lösning, rot	so si	det tal som gör ekvationen till ett sant påstående: $5x + 3 = 23$ ekvationens lösning är $x = 4$
kvadreringsregeln	štaralo zakoni	$(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$
konjugatregeln	konjugaticko zakoni	$a^2 - b^2 = (a + b)(a - b)$
räta linjens ekvation	vorta linijako ekvaciovo	en ekvation med två variabler vars lösningar ligger på en rät linje i ett koordinatsystem k-form: $y = kx + m$ standardform: $ax + by = c$ allmän form: $ax + by + c = 0$
mönster	šablono	
talföljd	numera so aven	t.ex. 2, 4, 6 ... eller 1, 4, 9, 16 ...
upprepande mönster	pala jekhvarende avilo šablono	t.ex. 1, 2, 3, 1, 2, 3 ... eller a, b, c, b, a, b, c, b ...
växande mönster	parujimasko šablono	t.ex. 8, 13, 18, 23 ... är ett växande mönster som kan beskrivas av uttrycket $5n + 3$
figurnummer (n)	figurake numera (n)	bokstaven n används ofta för att beteckna figurnumret i ett mönsteruttryck, n är valt för att figurnumret alltid är ett naturligt tal

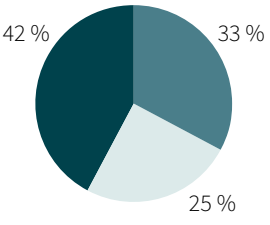
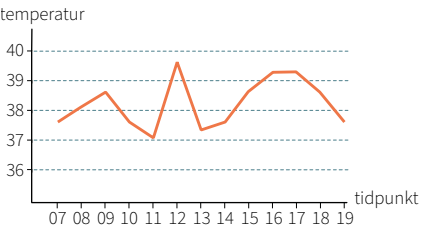
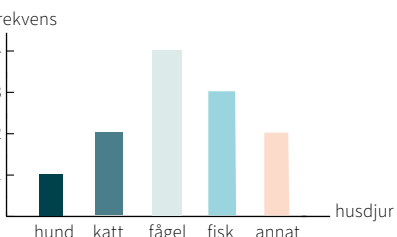
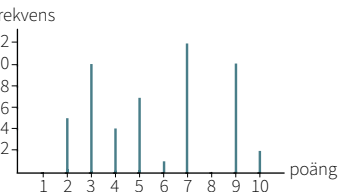
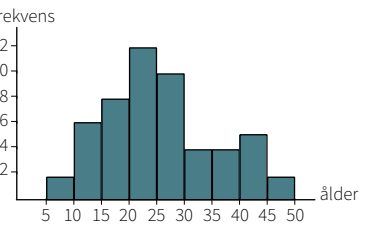
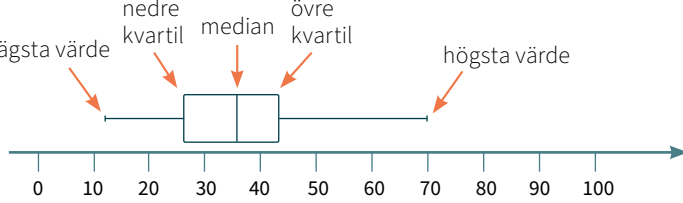
Termer för matematikundervisning

Koordinatsystem och funktioner		
koordinatsystem	kordinat sistemo	
kvadranter	ŝtarale	
x-axel	x-phiko	
y-axel	y-phiko	
origo, nollpunkt	origiovo, nolako ponto	
koordinater, talpar	kordinatura	en punkt i koordinatsystemet anges som ett talpar: (x-värdet, y-värdet)
funktion	funkciovo	en funktion beskriver ett samband
rätlinjig funktion	vorta linijako funkciovo	t.ex. $f(x) = 2x + 1$, skrivs även: $y = 2x + 1$
funktionens graf	funkciovosko grafo	
rät linje	vorta linija	
skärningspunkt med y-axeln	perdal gelimasko ponto	
lutning	bandjimo	linjens lutning i relation till x-axeln
riktningskoefficient, lutningskoefficient	bandjimasko grado	anger linjens lutning, i linjen $y = kx + m$ är k riktningsskoefficienten
proportionalitet	propociono	en funktion vars graf är en rät linje som går genom origo, t.ex. $f(x) = 3x$

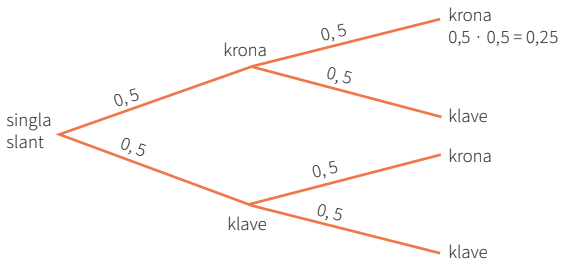
Termer för matematikundervisning

Statistik		
statistik	statistika	samla in, bearbeta, beskriva och dra slutsatser av data
diagram	diagramo	grafisk illustration av ett datamaterial, t.ex. cirkeldiagram, stapeldiagram, linjediagram
lägesmått	thanesko mirteko	centralmått, ett genomsnittligt värde
typvärde	tiposko kučimo, so maj butivar si	det värde som förekommer flest gånger
median	mediano	det mittersta värdet, t.ex. 1, 2, 2, 4, 6, 9, 11 om två värden finns i mitten är medianen det som ligger mitt emellan dessa två
medelvärde, medeltal, genomsnitt	maškaruno numeri	$\frac{\text{summan av alla värden}}{\text{antal värden}} = \frac{1 + 2 + 2 + 4 + 6 + 9 + 11}{7} = \frac{35}{7} = 5$
spridning	bujharimo	variation i datamaterialet
spridningsmått	bujharimasko mirteko	t.ex. variationsbredd, standardavvikelse
variationsbredd	variaconosko bulhimo	differensen mellan det största och det minsta värdet i ett datamaterial
kvartiler	kvartilura	nedre kvartilen är medelvärdet för undre halvan av datamaterialet, övre kvartilen är medelvärdet för den övre halvan av datamaterialet
rutnät	račo	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>rutnät</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>tabell</p> </div> </div>
tabell	tabeli	
rad	šoro	
kolumn	stolpo	
skalor	skali	
nominalskala	nominalno skala	kvalitativa värden, t.ex. färger
ordinalskala	ordinalno skala	värden med en inbördes ordning, t.ex. A-B-C... eller bra-bättre-bäst eller rangordna från 1 till 10
intervallskala	intervallicko skala	en intervallskala är en numerisk ordinalskala, t.ex. temperatur, där det är lika långt mellan varje skalstreck
kvotskala	kvoticko skala	en kvotskala är en intervallskala med en absolut nollpunkt och inga negativa värden, t.ex. längd, vikt, frekvens

Termer för matematikundervisning

Diagram		
cirkeldiagram	cirkako diagramo	
sektor	sektori	
andel	jekh rig	
procent	procento	
linjediagram	linijako diagramo	<p>temperatur</p>
x-axel, y-axel	x-phiko, y-phiko	
kontinuerlig variabel	kontionalno data	
förändring	parujimo	
utveckling	anglegelipe	
stapeldiagram	stolposko diagramo	<p>frekvens</p>
frekvens	frekvenso	
kvalitativ variabel	kvalitativno data	
x-axel, y-axel	x-phiko, y-phiko	
stolpdiagram	stolposko diagramo	<p>frekvens</p>
numerisk variabel	numerosko data	
x-axel, y-axel	x-phiko, y-phiko	
histogram	histogramo	<p>frekvens</p>
intervall	intervalumo	
x-axel, y-axel	x-phiko, y-phiko	
lådagram	ladako diagramo	
median	mediano	
kvartiler	štaralo	
variationsbredd	variaciosvosko bulhimo	
stam-blad-diagram	stamosko-patrinako-diagramo	stam-blad-diagram över skostorlekar: 2 9 3 55789 4 1123

Termer för matematikundervisning

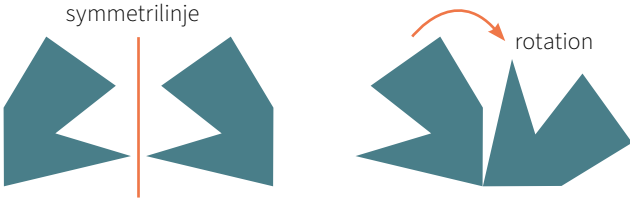
Sannolikhet		
sannolikhet	fajma	sannolikheten anges i procent, decimalform eller som ett bråk, sannolikheten för en viss händelse A betecknas $P(A)$ och utläses "P av A"
sannolikheten är ...	fajma ke	sannolikheten att få krona när du singlar slant är: 50 % eller 0,5 eller $1/2$ eller 1 på 2
utfall	rezultato	utfallsrummet utgörs av alla möjliga utfall i ett sannolikhetsförsök
utfallsrum	rezultatoski šanca	
slump, slumpmässig	akcidento	i ett slumpförsök är varje enskilt utfall inte möjligt att förutsäga även om utfallsrummet är känt
slumpförsök	akcidentosko zumajimo	
slumptal	akcidentosko numeri	
singla slant	te šuden opre xurde lov	kasta ett mynt för att slumpmässigt få krona eller klave
frekvens	frekvencia	en frekvenstabell visar hur många gånger varje utfall förekommer
frekvenstabell	frekvencaki tabela	
relativ frekvens	relativno frekvenco	frekvensen delat med antal observationer
avprickning	avri pipalime	när en markering görs för varje utfall
träddiagram	kaštesko diagramo	diagram som med hjälp av förgreningar visar olika utfall och deras sannolikheter
multiplikationsprincipen	multiplikaciovosko principo	sannolikheten för ett slutresultat av flera på varandra följande försök fås genom att sannolikheterna för varje delutfall multipliceras, vilket illustreras på en gren i träddiagrammet
fördelning	opre ulajimo	hur olika utfall distribueras över datamängden
likformig fördelning	jekhikano opre ulajimo	$\frac{\text{antalet utfall för en viss händelse}}{\text{utfallsrummet}}$

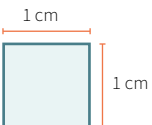
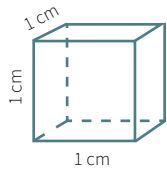
Termer för matematikundervisning

Kombinatorik		
kombinatorik	kombinatorika	kombinatorik handlar om möjligheter att välja och ordna element i en mängd
mängd	butipe	en samling objekt, t.ex. en talmängd
element	elemento	ett objekt i en mängd, t.ex. ett tal i en talmängd
kombination	kombinacia	när två eller fler element i samma eller olika mängder kombineras
additionsprincipen	adiciovosko principo	ger antal möjliga kombinationer när ett element väljs från antingen en <i>eller</i> en annan mängd, t.ex. på hur många sätt du kan välja en <i>rätt</i> från en meny med 5 köttretter och 6 vegetariska rätter – det finns 11 olika möjligheter: $5 + 6 = 11$
multiplikationsprincipen	multiplikaciovosko principo	ger antalet möjliga kombinationer när flera val görs i följd efter varandra och ordningen spelar roll, t.ex. på hur många sätt du kan välja en <i>kombination av förrätt och varmrätt</i> från en meny med 5 förrätter och 6 varmrätter – det finns 30 olika möjligheter: $5 \cdot 6 = 30$
permutationer	permutaciovura	olika sätt som det går att ordna en följd av element, t.ex. det finns 6 permutationer av en mängd av tre olika objekt – personerna A, B och C kan ställa sig i kö på 6 olika sätt: <i>ABC; ACB; BAC; BCA; CAB; CBA</i>
fakultet	fakulteto	t.ex. 3-fakultet skrivs $3! = 1 \cdot 2 \cdot 3 = 6$
<i>n</i>-fakultet	<i>n</i> -fakulteto	<i>n!</i> är produkten av de på varandra följande heltalen från 1 till <i>n</i> . $n! = 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \dots \cdot n$
binomialkoefficient	binomialno koeficiento	tal av formen $\frac{n!}{k!(n-k)!}$ kan även skrivas $\binom{n}{k}$ och visar på hur många sätt som <i>k</i> element kan väljas ur en mängd med <i>n</i> element, t.ex. när 3 av 8 element ska väljas ut kan det ske på 56 olika sätt: $\binom{8}{3} = \frac{8!}{3! \cdot 5!} = 56$

Termer för matematikundervisning

Skala och avbildning		
avbilda	kopia	
naturlig storlek	naturlicko baripe	
skala	skala	t.ex. 1:10 000 eller 2:1 avbildningen:verkligheten
skalenlig	pala i skala	
förminska	maj cignes	när avbildningen är mindre, t.ex. 1:2
förstora	maj bares	när avbildningen är större, t.ex. 2:1
karta	mapa	karta över Sverige
avstånd	durimo	
längd	lungimo	
bredd	bulhimo	
höjd	učimo	
djup	milno	
längdskala	lungimaski skala	
areaskala	areaki skala	om längdskalan är 1:3 så är areaskalan 1:9 eftersom både längd och bredd avbildas med en faktor 3 och $3 \cdot 3 = 9$
volym skala	volimoski skala	om längdskalan är 1:3 så är volym skalan 1:27 eftersom längd, bredd och höjd avbildas med en faktor 3 och $3 \cdot 3 \cdot 3 = 27$
likformighet	jekhikani forma	en skalenlig avbildning är likformig
kongruent	kongruento	två figurer är kongruenta om de är identiska i form och storlek, de kan vara roterade eller speglade
rotation, vridning	boldimo, rotacia	
spegling	glindako reflekciovo	
symmetri	simetria	
symmetrilinje	simetricko raj	

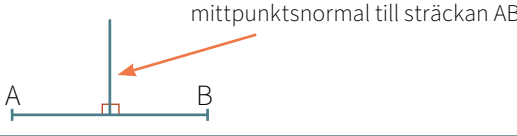

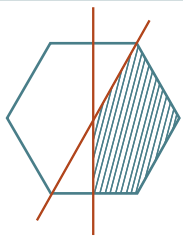
Termer för matematikundervisning

Mätning		
att mäta	te mirin	
ett mått	jekh mirevo	
enhet	sa mirin	
jämföra	te šon paša jekhvaren	
längd	lungo	mått på avståndet mellan två punkter, första dimensionen
längdenhet	lungimasko mirteko	t.ex. mm, cm, m, km, mil, tum, fot, aln
höjd	učo	ett vertikalt längdmått uppåt
djup	milno	ett vertikalt längdmått neråt
bredd	bulho	mått på avståndet mellan två punkter, andra dimensionen i planet
area	aria	mått på en yta
areaenhet	ariako mirteko	t.ex. cm ² , m ² , km ²
enhetskvadrat	khetano kvadrato	
kvadratcentimeter	kvadratasko centimitero	
volym	volimo	mått på storleken av en kropp
volymenhet	volimosko mirteko	t.ex. mm ³ , cm ³ , m ³ och ml, cl, l
enhetskub	jekhikano kubo	
kubikcentimeter	kubik centimiteri	
liter	litera	vätskors volym mäts ofta i liter
vikt	vaha	mått på hur tungt något är
viktenhet	vahako mirteko	t.ex. g, kg, ton
balans	balance	lika mycket på båda sidor
kilogram, kilo	kila	1 kilogram = 1000 gram

Termer för matematikundervisning

Tid		
tid	časó, vrama	
sekund	sekundo	
minut	minuto	1 minut = 60 sekunder
timme	časó	1 timme = 60 minuter = 360 sekunder
dag och natt	djes taj ratji	
dygn	jekh djes	ett dygn består av 24 timmar: en dag och en natt
vecka	kurko	en vecka består av sju dagar: måndag, tisdag, onsdag, torsdag, fredag, lördag, söndag
månad	šon	ett år är 12 månader
år	berš	ett år är 52 veckor
skottår	našlo berš	ett år är 365 dagar, ett skottår är 366 dagar
decennium	deceniumo (10 berš)	ett decennium är 10 år
sekel	100 berš	ett sekel är 100 år
millenium, årtusende	milleniumo	ett millennium är 1000 år
2000-talet	2000-go berša	kan uttalas tjugohundratalet eller tvåtusentalet
klocka, ur	časó	
urtavla	časoski tabla	
visare: timvisare, minutvisare, sekundvisare	sikatorí: časosko sikatorí, minutako sikatorí, sekundengo sikatorí	
klockan är ... fyra	o časó si ... štar	
... kvart över fyra	... 15 minutonca pala e štar	
... halv fem	... dopaš panž	04:15 eller 16:15
... tjugo i fem	... pa biše minuton avena panž	04:30 eller 16:30
		04:40 eller 16:40

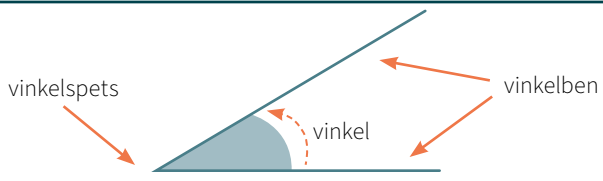
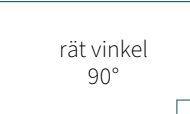

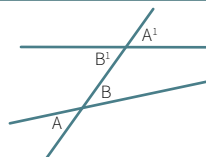
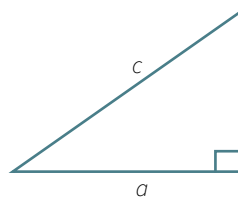
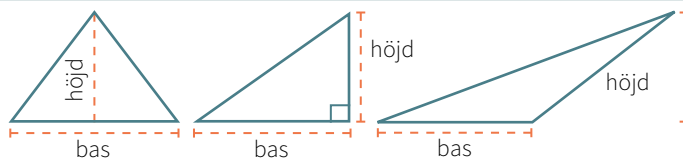
Termer för matematikundervisning

Geometri		
punkt	punkto	•
rät linje	vorta linija	
kurva	bangi linija	en kurva kan vara rak eller böjd
sträcka	cirdini linija	
ändpunkt	reslimasko punkto	en sträcka har två ändpunkter
mittpunkt	maškaruno punkto	mittpunkten på en sträcka är precis i mitten
stråle	dopaš linija	
parallella linjer	paralelna liniji	parallella linjer
skärningspunkt	reslimasko punkto	
vinkelräta linjer	šarkoske liniji	vinkelräta linjer
mittpunktsnormal	maškaruno punkto	
bisektris	bisektrisa	en bisektris delar en vinkel mitt itu
plan yta	geometrikano than, vorta than, duj dimensiengo than	område i 2 dimensioner
rymd	trin dimensiengo than	område i 3 dimensioner
motstående sida	jekvareng so si e riga	sidor som är mitt emot varandra
närliggande sida	paša jekhvareng so si e riga	sidor som är intill varandra
skuggat område	šalinaki rig/than	
figur	figura	2-dimensionellt geometriskt objekt
kropp	objekto	3-dimensionellt geometriskt objekt

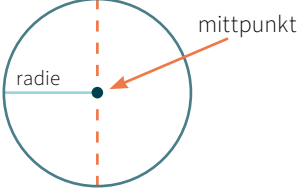
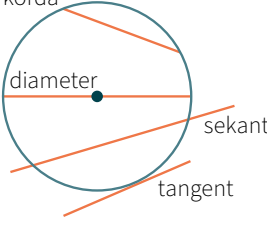

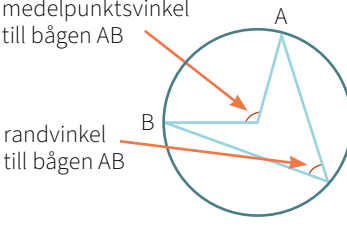
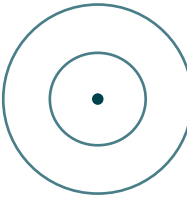
Termer för matematikundervisning

Geometri: polygoner		
polygon, månghörning	poligono	en figur med tre eller fler hörn
liksidig polygon, regelbunden polygon	jekhutno poligono	en polygon med alla sidor lika långa och alla vinklar lika stora
omkrets (av polygon)	krujimo	mått på längden runt hela figuren
hörn	šarko	
sida (i en polygon)	rig	
diagonal	diagonalno	
triangel	triangolo	figur med tre hörn och tre sidor
fyrhörning	štare šarkongo	figur med fyra hörn och fyra sidor
parallelltrapets	paralelno trapezo	fyrhörning med minst två parallella sidor
parallelogram	paralelogramo	fyrhörning med motstående sidor parallella
rektangel	teglalapo	fyrhörning med fyra räta vinklar
kvadrat	štare rigako	rektangel med alla sidor lika långa
romb	rombusi	fyrhörning med motstående sidor parallella och lika långa
femhörning, pentagon	panže šarkongo, pentagoni	
sexhörning, hexagon	šove šarkongo, heksagono	

Termer för matematikundervisning

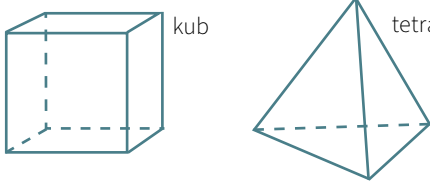
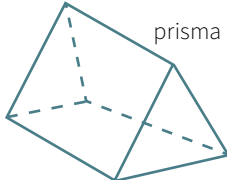
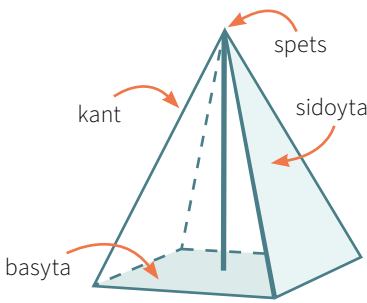
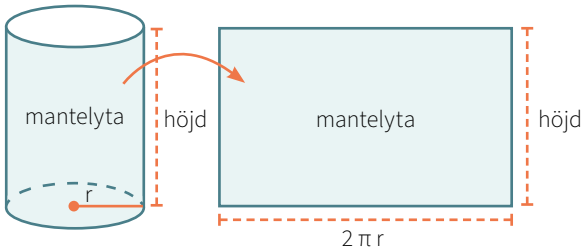
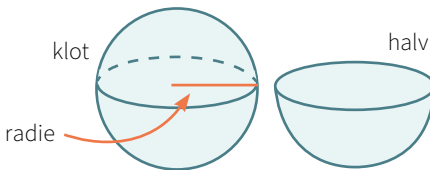

Geometri: vinklar och trianglar		
vinkel	karfin	
vinkelben	karfinesko purno	
vinkelspets	karfinesko tipo	
grader	gradi	360 grader är ett helt varvs vridning, skrivs 360°
spetsig vinkel	pusado karfin	vinkel som är mindre än 90°
rät vinkel	vorta karfin	
trubbig vinkel	tompavo karfin	vinkel som är större än 90°
triangel	triangelo	 <p>en polygon med tre sidor och tre vinklar</p>
oliksidig triangel	aver soske rigake trinerigango/triangelo	alla sidor olika långa, alla vinklar olika stora
liksidig triangel	sa jekhutno rigako trinerigengo/triangelo	alla sidor lika långa, alla vinklar lika stora
likbent triangel	sa jekhe purnengo trinerigengo/triangelo	 <p>minst två sidor lika långa och två vinklar lika stora</p>
yttervinkel	avrutno karfin	
alternatvinklar	alternativna karfa	 <p>A och A' är yttre alternatvinklar B och B' är inre alternatvinklar</p>
rätvinklig triangel	vorta karfinesko trinerigengo/triangelo	 <p>Pythagoras sats $a^2 + b^2 = c^2$ a och b är kateter, c är hypotenusan</p>
katet	kateto	
hypotenusan	hipotenuso	
Pythagoras sats	Pithagoresko teori	
höjd	učo	
bas	fundamento, baziši	

Termer för matematikundervisning

Geometri: cirklar		
cirkel	karika	cirkel
mittpunkt, medelpunkt	maškaruno ponto	
radie	radie	
rand	a karikako avrutno	cirkeln yttre kant
omkrets (av cirkel)	karikako mireto	längden på cirkeln rand
cirkelbåge	karikako ivo	en del av cirkeln rand
cirkelområdets area	karikako area andral	arean på området inuti cirkeln
pi	pi	förhållandet mellan cirkeln omkrets och diameter: omkrets/diameter = $\pi \approx 3,14$
diameter	diametro	korda
korda	korda	
sekant	perdal šinel	
tangent	tangento	
tangeringspunkt	tangeringosko ponto	den punkt som är gemensam för cirkeln rand och tangenten
halvcirkel	dopaš karika	
kvartscirkel	štar rigaki karika	
cirkelsegment	segment karikako segmento	
cirkelsektor	karikako sektori	en del av en cirkel som begränsas av två radier och en cirkelbåge, t.ex. halvcirkel och kvartscirkel
medelpunktsvinkel	maškaruno pontosko karfin	medelpunktsvinkel till bågen AB
randvinkel	karfinesko tipo	
koncentriska cirklar	koncentricka kariki	 koncentriska cirklar har samma mittpunkt

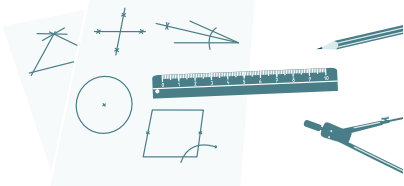

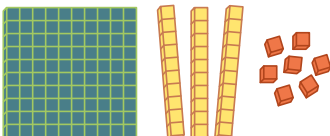
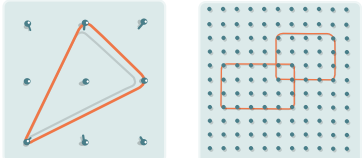

Termer för matematikundervisning

Geometri: kroppar		
kropp	objekto	ett geometriskt område i 3 dimensioner
rätblock	vorta teglalapo	
kub	kubo	
tetraeder	tetraedero	
prisma	prizma	
pyramid	piramido	
sidoyta (sida)	rig	
basyta	fundamento, bazo	
spets (topp)	tipo	
kant, sidokant	rigako kanto	
cylinder	cilinderi	
mantelyta	mantelosko than	
klot, sfär	gojovo	
halvklot	dopas gojovo	
kon	kono	

Termer för matematikundervisning

Problemlösning		
problemlösning	problemako procesi	processen när ett problem ska lösas
lösning	rakhlimo	det svar eller resultat som löser problemet
fullständig lösning	kompletno rakhlimo	en fullständig lösning innehåller all information som behövs för att förstå lösningen
specifik lösning	specifikno rakhlimo	en specifik lösning löser ett specialfall av problemet, ofta en numerisk lösning
generell lösning	generalno rakhlimo	en generell lösning anger hur problemet kan lösas på ett generellt plan, ofta i form av en algebraisk lösning
olöslig	naj rakhlimo	när problemet inte har någon lösning
strategier	strategiji	sätt att angripa ett problem
gissa och prova	rakh avri taj zumav	
arbeta baklänges	palpale fele ker, butjazin palpale fele makh	när problemet nystas upp bakifrån
skissa	makh, rajzolin	rita som stöd i problemlösningssprocessen
gör en tabell	ker ek tabela	
skriv en ekvation	iskirin jekh ekvaciono	
leta efter mönster	rode pala šabloni	en problemlösningstrategi är att söka efter mönster, regelbundenheter och strukturer
samband	khetanimo	matematik handlar ofta om att söka samband
koppla ihop	ker khetane, koplalin khetane	
diskutera	diskutalin	
arbeta parvis	butjazinen ando paro	
representationer	reprezentaciji	synliga uttryck för eller beskrivningar av abstrakta matematiska objekt och samband
uttrycksformer	formi anda reprezentaciji	t.ex. verbalt, grafiskt, algebraiskt, numeriskt
konkret material	konkretno materialo	material som går att ta på och hantera med händerna
laborativa övningar	laborativna aktivitetura	undersökande aktiviteter

Termer för matematikundervisning

Matematiska redskap		
penna	ceruza	
sudd (radergummi)	radiri	
linjal	linijali	
passare	kompesori	
gradskiva	karfesko gradako mirevo	
måttband	mitereski pantlika	
miniräknare	kalkulatori	
termometer	termomiteri	
balansvåg	balancosko mirlego	
tärning	kocki	
enhetskuber	jekhale kocki	
		t.ex. multilink eller centikuber
tiobasmaterial	dešale bazišesko materiali	
geobräde	geotabla	
tangram	tangramo	
		ett tangram är en kvadrat som delas i sju olika polygoner
tallinje	numerongi linija	
öppen tallinje, tom tallinje	phuterdi numerongi linija, šušī numerongi linija	

Termer för matematikundervisning

Programmering		
dator	kompjuteri, data	en maskin som följer givna instruktioner för att bearbeta data
datalogiskt tänkande	kompjuter logiska gindimo	att kunna tänka logiskt och stegvis, samt att kunna skapa, felsöka och bearbeta programkod
programmering	programeringo	att ordna instruktioner i en sekvens för att kunna utföra en bestämd procedur
program	programo	en sekvens av instruktioner som styr en dator
stegvisa instruktioner	instruktiono lokes	otvetydiga instruktioner i små steg
algorithm	algoritmo	en detaljerad beskrivning av en procedur i form av stegvisa instruktioner
kod	kodo	en algorithm som har skrivits i ett programspråk
pseudokod	pseudo kodo	en verbal beskrivning av en algorithm
analog programmering	analogicko programeringo	programmering utan dator, t.ex. att ge varandra stegvisa instruktioner
block-programmering	blok programeringo	programmering i visuella miljöer som använder block, t.ex. Scratch
textprogrammering	tekstosko programeringo	programmering med textbaserade programspråk, t.ex. Python och Javascript
kodning	kodolaši	att skriva instruktioner i ett visst programspråk
kör	trade	order till datorn att utföra vad som står i programmet, kallas även "exekvera"
variabel	variablo	en namngiven plats (referens) i datorns minne för att spara data (värden) i form av exempelvis tal, ord eller bilder
lista	lišta	en samling av sparade värden
operator	operatori	en symbol som arbetar med två värden
loop	lop	när en sekvens av instruktioner upprepas, för att visa när och hur länge sekvensen upprepas används kommandot <i>for</i> eller <i>while</i>
sats	saco	en minsta enhet i datorspråket
villkorssats (om ... då ...)	saco (te ... atunči ...)	när ett villkor anges för att en instruktion ska utföras
felsökning	te roden so čoroj	att finna fel i programmet och rätta till dessa, kallas även att "avlusa"
modifiera	te parujen te avel mišto	att ändra, anpassa eller förbättra kod